

ביטוח עבודות קבלניות ועבודות הקמה

ראובן קוניאק-יועץ לביטוח ולניהול סיכונים rkoniak@be-sure.co.il

הפוליסה לביטוח עבודות קבלניות, הידועה גם בשם "ביטוח קבלנים", או לביטוח עבודות הקמה, היא אחת הפוליסות היותר מורכבות ומסובכות הקיימות בענף הביטוח. הפוליסה באה להגן על רכושו וחבויותיו של המבוטח. המבוטח יכול להיות היזם ו/או הקבלן המבצע ו/או קבלן המשנה של הפרויקט אותו מכסה הביטוח. הפוליסה אמורה לכסות את עבודות הפרויקט, לרבות החומרים והציוד, וכן את החבויות הנלוות לפעילות זו, כגון: אחריות כלפי צד שלישי ואחריות מעבידים. ניתן אף להרחיבה לכיסוי נזק תוצאתי שיגרם למבוטח בעקבות נזק מכוסה.

הפוליסה, בדרך כלל, בנויה משני פרקים עיקריים:

פרק א'- ביטוח העבודות (עפ"י שוין)

פרק ב'- ביטוח אחריות כלפי צד שלישי (גבולות האחריות נקבעים ע"י המבוטח).

לעתים, עפ"י צרכי המבוטח ניתן להוסיף גם **פרק ג'- ביטוח אחריות מעבידים**.

מאפיינים ייחודיים ומספר מושגי יסוד הכרחיים

א. תקופת הביטוח

הביטוח צריך לכסות את כל מהלך ההקמה של הפרויקט מרגע המדידות והעלייה על הקרקע ועד למסירתו הסופית למזמין. לכן, תקופת הביטוח הנקובה בפוליסה צריכה לכלול את תקופת ההקמה אף אם היא אורכת מספר שנים. יתר על כן, ניתן לכלול בה את עבודות תחזוקה או תיקונים שמבצע הקבלן לאחר מסירת הפרויקט. תקופה נוספת זו ניתן לבטח כתקופת תחזוקה. יש אפשרות לרכוש תקופת תחזוקה רגילה, המכסה נזקים לצד שלישי עקב עבודות התחזוקה ותביעות של עובדים שנפגעו במהלך עבודתם בתקופת התחזוקה (אם נרכש פרק ג'- חבות מעבידים), או תקופת תחזוקה מורחבת המכסה גם נזקים שאירעו בתקופת ההקמה אך התגלו בתקופת התחזוקה וכן נזקים שקרו בעת ביצוע עבודות התחזוקה.

ב. תחילה וסיום הביטוח

לגבי ביטוח הרכוש תחילת הביטוח היא בתאריך הנקוב בפוליסה או עם העברתו של הרכוש לאתר העבודה, המאוחר מביניהם. כלומר, יתכן שהביטוח יכנס לתוקף מאוחר יותר מאשר תאריך תחילת הביטוח הנקוב בפוליסה (אם ההפרש בין שני התאריכים עולה על שבועיים רצוי להודיע למבטח על שינוי מועד התחלת הביטוח). לגבי כיסויי החבויות הביטוח יתחיל בתאריך הנקוב בפוליסה. סיום הביטוח גם הוא לא בהכרח התאריך הנקוב בפוליסה. סיום הביטוח יהיה המוקדם מבין האירועים הבאים: מסירת הפרויקט למזמין, תחילת השימוש בפרויקט או התאריך הנקוב בפוליסה לסיום הביטוח. בפוליסות המדף (הסטנדרטיות), התחלת שימוש או המסירה ואפילו באופן חלקי, מפסיקה את כל הכיסוי הביטוחי. אך ניתן להרחיב, כך שהכיסוי יפסק רק לגבי אותו חלק בו החל השימוש או שנמסר, וימשך לגבי החלקים האחרים של הפרויקט.

ג. ביטול הביטוח

בביטוח עבודות קבלניות אין סעיף ביטול ע"י המבטח, כמו בכל פוליסה אחרת. לפיכך, המבטח יכול לבטל את הפוליסה רק במקרה של אי תשלום או מרמה מצד המבוטח. המבוטח יכול לבטלה בכל עת שירצה.

ד. ריבוי מבוטחים, אחריות צולבת ורכוש השייך לאחד או יותר מיחיד המבוטח

בביטוחי עבודות קבלניות, יש בדרך כלל מבוטחים רבים כגון: היזמים, המשקיעים, הקבלנים, קבלני המשנה, בעלי הקרקע ועוד. דבר זה גרם להכללת סעיף אחריות צולבת בביטוח צד שלישי, וכן מצריך כיסוי נזק לרכוש השייך למי מהמבוטחים שנגרם עקב העבודות. כאשר מדובר ברכוש של אחד מיחיד המבוטח עליו פועלים או שנמצא בסמוך, הוא אינו מכוסה בביטוח צד שלישי ויש לבטחו בפרק הרכוש המבוטח.

ביטוח העבודות

פרק א' – ביטוח הרכוש.

ביטוח העבודות נשואות החוזה, נועד לכסות את עבודות הפרויקט עצמן. הביטוח הינו ביטוח "כל הסיכונים", דהיינו הוא מכסה כל אובדן או נזק, פתאומי ובלתי צפוי אשר אינו מוצא מכלל כיסוי על פי חריגי הפוליסה.

בפרק זה מספר סעיפי ביטוח ולכל אחד סכומי ביטוח מלאים או על בסיס נזק ראשון .

הסעיפים המחושבים לפי סכום ביטוח מלא הינם :

השווי המלא של הפרויקט - כפי שהוא מוערך ביום תחילת הביטוח. למעשה מדובר בעלות הביצוע של הפרויקט ועד למסירתו הסופית למזמין. יש, לזכור, כי במקרים רבים במהלך ביצוע הפרויקט יש שנויים ותוספות לעבודות המתבצעות אשר יש להם השפעה על שווי הסופי של הפרויקט. כדי להימנע ממצב של תת ביטוח יש להקפיד ולעדכן את סכום הביטוח לאחר כל שנוי כזה.

חומרים שסופקו על ידי המזמין - אשר אינם נכללים בעלות הפרויקט כפי שתוארה בסעיף הקודם.

הסכומים הנקובים בשני הסעיפים דלעיל, מהווים את סכום ביטוח הרכוש הכולל של הפוליסה.

הרחבות מיוחדות:

1. ציוד קל וחמרי עזר - ניתן לכלול בביטוח מבנים זמניים המוקמים באתר ומשמשים לצורך ביצוע העבודות כגון: מחסנים, משרדים וכד', וכן ציוד ומכשירי עבודה שמובאים לאתר לצורך העבודות ועוזבים את האתר עם סיום השימוש בהם. כמו: פיגומים, תבניות, מכונות (כמו: מקדחות, פטישי אויר, משחזות, מכונות לחיתוך מרצפות וכד'). כיסוי זה אינו מיועד לציוד מכני הנדסי העובד באתר, אותו יש לבטח בנפרד. סכומי הביטוח בסעיף זה יכולים להיות בסכום ביטוח או בגבול אחריות על בסיס נזק ראשון והפיצוי הוא על בסיס ערך שיפוי (תשלום לפי ערכו הממשי של הכלי). חלק גדול מהפוליסות מגבילות את הכיסוי המרבי לסך - \$ 5,000 עד - \$ 7,500 לפריט.

2. רכוש סמוך ורכוש שעליו עובדים - כאשר שם המבוטח כולל מספר גורמים, עלול להיווצר מצב לפיו רכוש ששייך לאחד המבוטחים נמצא בתוך שטח האתר או בסמוך לו. הכוונה, כמובן, לרכוש אשר אינו כלול בחוזה של הפרויקט המתבצע. לדוגמא: עבודות המתבצעות על בנין קיים, או בניה באתר בניה גדול, כאשר בסמוך למבנה המוקם קיים מבנה אחר של מזמין העבודה הכלול בפוליסת הקבלנים, או עבודה המתבצעת מעל תשתיות ששייכות לאחד המבוטחים וכד'.

למרות שמדובר ברכוש שהוא למעשה זר לעבודות הפרויקט הרי שיש בעיתיות בכיסוי במסגרת ביטוח צד שלישי בהיותו שייך למי מהמבוטחים (שכל אחד מהם הוא המבוטח, דהיינו צד ראשון). לפיכך, אם יש צורך בכיסוי זה, מקובל לתת אותו במסגרת פרק הרכוש (פרק א'). הכיסוי הוא לנזק שנגרם לרכוש כתוצאה מעבודות הפרויקט בלבד, על בסיס נזק ראשון. אבל, מכיוון שמדובר ברכוש מוגדר וידוע בדרך כלל, גם הנזק המרבי העלול לקרות, ידוע. לכן יש לקבוע מראש גבול אחריות שיספיק במקרה של נזק למבנה או רכוש כזה.

3. הוצאות פינוי הריסות - כדי שניתן יהיה לשקם את הנזק יש קודם כל צורך לפנות את ההריסות והשרידיים של הרכוש שנפגע באירוע. לעתים יתכן מצב שעלות הפינוי גבוהה יותר מהנזק עצמו. עלות זאת אינה כלולה בשווי עבודות הפרויקט ולכן יש לבטח אותה בנפרד. הכיסוי הוא על בסיס נזק ראשון ויש לבטח בסכום ריאלי שיכסה את ההוצאות הצפויות במקרה של נזק. סעיף זה הוא בעל חשיבות עליונה. שכן, אם הוא איננו, או שאינו מספיק, עלול כל הפרויקט להתעכב לאחר נזק, עקב חסרון מזומנים להוצאות פינוי ההריסות ובלעדין לא ניתן לשקם את הנזק.

4. הצמדה - בשונה מרוב פוליסות הביטוח שאנו מכירים, סכומי הביטוח בפוליסה זו בדרך כלל למדד תשומות הבניה, שהוא המדד המתאים ביותר. אך ניתן לבצע גם ביטוח צמוד מדד המחירים לצרכן (מדד יוקר המחיה), כל זאת כאשר הפוליסה היא שקלית. במידה והפוליסה היא דולארית היא תהא צמודה למטבע בלבד (יש לציין כי במידה וחישוב הנזק עם ההצמדות למיניהן יעלה על השווי הממשי של הנזק, המבוטח לא יוכל לקבל את הערך עפ"י החישובים אלא רק את ערך הנזק שנגרם לו בפועל).

חריגים עיקריים

לאור העובדה שביטוח עבודות קבלניות מנוסח במתכונת "כל-הסיכונים", יש לבדוק את חריגי הפוליסה כדי לעמוד על מהות והיקף הכיסוי. מעבר לחריגים הרגילים הקיימים בכל פוליסה, כמו: חריגי מלחמה וטרור, חריגים גרעיניים, פעולת זדון ונזק על ידי כלי טייס או כלי שיט, קיימים חריגים שהם מיוחדים לפוליסה זו (תמורת תשלום ניתן לבטל את חריגי הטרור ונזק בזדון).

להלן החריגים העיקריים (את רשימת החריגים המלאה יש לבדוק בפוליסה עצמה):

1. הפסקת עבודה - לפי תנאי הפוליסה הסטנדרטית הכיסוי מופסק במידה וחלה הפסקה של העבודות באתר לתקופה של מעל 30 יום. חריג זה אינו ניתן לביטול אולם ניתן לשנותו. ניתן, להאריך את התקופה שמעבר לה יופסק הכיסוי, עד 90 יום. כמו כן, ניתן להאריך את התקופה אף מעבר לכך בתנאי שיסוכמו עם המבטח תנאים מיוחדים להמשך הכיסוי למרות ההפסקה בעבודות.
2. נזק תוצאתי - הביטוח אינו מכסה נזק תוצאתי מכל סוג שהוא. לרבות, קנסות, פיצויים, והפסדים הנגרמים עקב איחור במסירה של הפרויקט או עקב אובדן החוזה. חריג זה אינו ניתן לביטול, אולם בתנאים מסוימים ניתן לקנות ביטוח אבדן תוצאתי עקב נזק תחת ביטוח זה. לדוגמה, כאשר מקימים בית מלון וקיים תאריך יעד של הפעלתו, מתחילה המכירה של ימי שהייה במלון עוד בשלבי ההקמה המוקדמים. במידה ויגרם נזק המכוסה בפוליסה ובעקבותיו יאלצו לדחות את הפעלתו ויגרמו למזמינים הפסדי הכנסות עתידיות, הפסדים אלה ניתנים לביטוח בתנאים מסוימים. כך גם לגבי הקמת פרויקט מסחרי או תעשייתי אחר.
3. חומרים לקויים או עבודה לקויה - במידה ונגרם נזק לעבודות המבוטחות כתוצאה מעבודה לקויה או של חומרים לקויים, יכוסה הנזק שנגרם לחלקים אחרים של העבודות עקב החומרים ו/או העבודה הלקויים, אך לא, הנזק שנגרם למוצרים הלקויים או לעבודה הלקויה עצמם. חריג זה קיים בכל הנוסחים המקובלים ובדרך כלל אינו ניתן לשינוי.
4. תכנון לקוי - הפוליסה אינה מכסה אובדן או נזק הנגרמים כתוצאה מתכנון לקוי. חריג זה ניתן לשינוי. ניתן לכסות נזק עקיף כתוצאה מתכנון לקוי בדומה לניסוח של החריג "חומרים ועבודה לקויים". כלומר, הנזק הישיר אינו מכוסה אך הנזק שנגרם לחלקי הפרויקט האחרים כן מכוסה. כמו-כן, ניתן לרכוש כיסוי עבור התכנון הלקוי עצמו. כיסוי זה כרוך בתוספת תשלום ומוגבל הן בגבול האחריות והן בהשתתפות עצמית גבוהה. כמו כן, מקובל להחריג תכנון שנעשה על ידי המבוטח עצמו.
5. גניבה ו/או פריצה - הפוליסה הבסיסית אינה מכסה נזק שנגרם על ידי גניבה או פריצה. ניתן לבטל חריג זה בכפוף לקיום שמירה מספקת, בנוכחות מתמדת ורציפה בכל עת שאין עובדים באתר. בדרך כלל נדרשת שמירה שמבוצעת על ידי חברת שמירה שנשכרה על ידי המבוטח עצמו או מזמין העבודה. אבל, בתנאי שהמבוטח לא יוותר על זכות השיבוב כלפי חברת השמירה. כמו כן, חברת השמירה לא תוכר כקבלן משנה עלפי תנאי הפוליסה. אולם, לעתים רחוקות, ניתן לקבל הסכמה של המבטח גם לשמירה על ידי עובד של המבוטחים בתנאי שכל עיסוקו הוא בשמירה בלבד.
6. שבר מכני וקלקול חשמלי - חריג זה ניתן לביטול, אך ורק אם מדובר בביטוח עבודות הקמה בהן נדון בהרחבה בהמשך.
7. עבודות בשיטת "פל-קל" - מאז האירוע הידוע באולמי רסיטל בירושלים, הכניסו כל חברות הביטוח לנוסח הפוליסה או לרשימה חריג זה, המוציא מכיסוי עבודות המתבצעות בשיטת בניה זו, או תיקון ו/או שיפוץ מבנים שהוקמו בשיטה זו. ניתן לבטל חריג זה בכפוף לביצוע סקר הנדסי ונקיטת אמצעים לשביעות רצון המבטחים.
8. רעידת אדמה ונזקי טבע - אין בפוליסה במפורש חריג בדבר נזקי טבע ונזקי רעידת אדמה. אולם, כאשר החלו חברות הביטוח, לגבות פרמיה נפרדת עבור ביטוח רעידת אדמה בביטוח האש הן החלו לעשות זאת גם בביטוחי הקבלנים. ומאז, בדף הרשימה מצוין אם הכיסוי של רעידת אדמה ונזקי טבע, בתוקף או שאינו בתוקף.

הרחבות נוספות וחשובות

ביטוח עבודות קבלניות הוא אחד הביטוחים הרחבים ביותר הקיימים בשוק, ותעיד על כך רשימת החריגים הקצרה יחסית שלו. יחד עם זאת, ומעבר לתיקוני חריגים שנדונו לעיל, יש לבצע מספר הרחבות לפוליסה כדי לאפשר שיקום יעיל וזריז של הנזקים ולמנוע דחיות מיותרות במסירה.

להלן מספר הרחבות שכדאי להוסיף לפוליסה:

1. הוצאות מיוחדות לשיקום מהיר של הנזק - הכוונה להוצאות כמו ביצוע משלוחים דחופים עבודה בשעות נוספות, או עבודות לילה ושבת וכד'. כל אלה פעולות שמביאות להגדלת ההוצאות מעבר להוצאות הרגילות לתיקון הנזק. ללא הרחבה זאת הוצאות כאלה לא תהיינה מכוסות.
2. כיסוי רעידת אדמה - תמיד נדרשת פרמיה נוספת תמורת רכישת כיסוי זה (ראה סעיף 8 בחלק ה' בחריגים).
3. הוצאות מהנדסים ואדריכלים - הוצאות בגין תכנון, מדידה, פיקוח והשגחה של אדריכלים, מהנדסים ומומחים ובעלי מקצוע אחרים לצורך שיקום ותיקון הנזקים. מדובר בהוצאות אשר אינן כלולות בנזק עצמו ולכן אינן משולמות למבוטח במקרה נזק, אלא אם כן, הוסיף הרחבה זאת.
4. רכוש בהעברה ובאחסנה - הרחבה זו באה לכסות אבדן או נזק לרכוש המהווה חלק מהפרויקט המבוטח גם בעת הימצאו מחוץ לאתר העבודות, בעת אחסונו מחוץ לאתר ו/או בעת העברתו מהאתר למחסנים או לקבלני משנה ולהיפך, כולל בעת פריקה וטעינה.
5. פעולות הצלה ומנע - אם קורה אירוע פתאומי ובלתי צפוי שאינו מוחרג לפי תנאי הפוליסה, בשטח האתר או בסביבתו, אשר מהווה איום ממשי לעבודות המבוטחות, המבטח יישא גם בהוצאות סבירות אשר יוציא המבוטח למניעת הנזקים גם אם בפועל לא נגרם נזק בסופו של יום.
6. שינויים ותוספות - אם בעקבות אירוע מבוטח, יידרשו המבוטחים על ידי הרשויות המוסמכות לבצע שינויים התאמות או תוספות לעבודות המבוטחות, ובתנאי שינויים ותוספות אלה לא נדרשו קודם לכן, תכסה הפוליסה גם הוצאות נוספות אלה.
7. תיקונים זמניים – ניתן להרחיב את הביטוח כך שיכלול הוצאות שהוציא המבוטח לאחר אירוע מכוסה, עבור ביצוע תיקונים זמניים הדרושים לשם המשך ביצוע העבודות ו/או לשם הקטנת הנזקים שהם תוצאת האירוע ו/או למניעת נזק נוסף. הרחבה זאת תחול גם על נזק של תכנון לקוי ישיר (אם נרכשה הרחבה כזאת) וזאת אף מעבר לסכום הביטוח.

רוב ההרחבות הנקובות לעיל מוגבלות בגבול אחריות על בסיס נזק ראשון ולכן יש חשיבות רבה לקביעת גבולות אחריות מתאימים.

ביטוח צד שלישי לעבודות

פרק ב' - ביטוח אחריות כלפי צד שלישי.

עפ"י פרק זה, ישולם ע"י המבטח כל סכום שהמבוטח יאלץ לפצות צד שלישי שנפגע (עד לגבול האחריות שבפוליסה), על פי פקודת הנזיקין, כתוצאה מאירוע אשר נגרם עקב ביצוע העבודות המבוטחות באתר העבודה או בקרבתו. כמו כל ביטוח צד שלישי, מכוסה נזק פיזי לגוף או לרכוש.

פוליסת עבודות קבלניות, היא היחידה שכוללת סעיף אחריות צולבת כסעיף סטנדרטי בפוליסה, כמענה לבעיה של ריבוי מבוטחים בפוליסה. סעיף זה קובע כי, כל אחד מיחיד המבוטח יהווה צד שלישי כלפי האחר כאילו הפוליסה הוצאה על שמו בלבד, כשהיא נפרדת ובלתי תלויה בקיומם של המבוטחים האחרים ובתנאי שהחבות הכוללת של המבטח לא תעלה על גבול האחריות הנקוב

ברשימה. סעיף זה מאפשר למעשה למבוטח אחד לתבוע מבוטח אחר בגין נזק שנגרם באחריות המבוטח האחר, על פי פוליסה זו.

בפרק זה, רשימת חריגים - כאשר חלקם אינם מופיעים ברשימה. להלן מספר מהחריגים הייחודיים לביטוח זה (לרשימת החריגים המלאה מומלץ לקרוא את הפוליסה) :

1. נזק לרכוש אשר מבוטח, או שניתן לבטחו במסגרת פרק א' (ביטוח הרכוש) של הפוליסה. לדוגמא: רכוש סמוך ורכוש שעליו עובדים אשר ניתנים לכיסוי לפי פרק א' ולכן, לא יהיו מכוסים תחת פרק ב'. חריג זה אינו ניתן לביטול.
  2. נזק למבנה או לקרקע שנגרם על ידי רעד או החלשה או הסרת משען, לרבות נזק או פגיעה לאדם או רכוש שנובעים מסיבות אלה. חריג זה רלוונטי במקרה של עבודה המתבצע בסמוך לרכוש שכן (שאינו שייך לאחד מיחיד המבוטח), ובמיוחד כאשר מתבצעות במקום עבודות חפירה או עבודות הריסה. ניתן לבטל חריג זה בכפוף לסקר הנדסי שיערך במקום לפני תחילת הביצוע של העבודות ומלוי דרישותיו הסבירות של המבטח.
  3. חבות כלפי עובדי המבוטח, ואף חבות כלפי קבלני משנה, עובדי קבלני משנה, וכל מי שקשור עם המבוטח בחוזה העבודה של הפרויקט. חריג זה לא יחול ובמיוחד במקרה בו שם המבוטח כולל גם קבלני משנה.
  4. אבדן או נזק לצינורות כבלים ומתקנים תת קרקעיים. חריג זה לא יחול במידה והמבוטח יוכיח כי ערך בדיקה אצל הרשויות המתאימות בדבר המיקום של צינורות כבלים ומתקנים כאלה. אולם בכל מקרה הכיסוי הוא להוצאות התיקון של הצינורות והכבלים ולא בגין נזק תוצאתי כל שהוא. ניתן לבטל סייג אחרון זה.
- מעבר לחריגים הנקובים בפוליסה יש חריגים אשר אינם מופיעים בפוליסה עצמה. אין בפוליסה חריגים בדבר אחריות מוצר ובדבר אחריות מקצועית. כלומר, לכאורה, הפוליסה מכסה כל נזק כפי שהוא מוגדר בפוליסה זאת (דהיינו, אבדן או נזק פיזיים פתאומיים ובלתי צפויים מראש), שיגרם לצד שלישי עקב רשלנותו של המבוטח גם אם מדובר ברשלנות מקצועית (ובתנאי שלא מדובר בנזק ישיר מתכנון לקוי, עבודה לקויה וחומרים לקויים).
- כאמור לעיל, פרק ב' של הפוליסה- ביטוח אחריות כלפי צד שלישי, הוא בנוסח רחב מאד. עם זאת יש מקום לבצע מספר התאמות ושינויים לשיפור הכיסוי :

1. את חריג "עובדי המבוטח" יש לסייג כך שיחול רק על עובדי המבוטח אשר מקבלים את שכרם ממנו. ולהשמיט את כל הפסקה הנוגעת לקבלני משנה ואחרים.
2. את חריג "כלי הרכב" יש לסייג כך, שזק רכוש שנגרם על ידי רכב של המבוטח באתר העבודה או בסביבתו יכוסה בגבולות של לפחות \$250,000 מעל גבול האחריות המבוטח בביטוח צד ג' שבפוליסות הרכב שלו. באשר לנזקי גוף מרכב, יש לציין כי החריג יתייחס רק לאירועים אשר חובה על פי דין לבטחם בביטוח רכב חובה.
3. בהמשך לסעיף הקודם, ולמען הסר ספק, יש לציין כי הביטוח יכסה נזק גוף שיגרם על ידי ציוד מכני הנדסי אשר אין חובה לבטחו על פי דין בביטוח רכב חובה.
4. ניתן להרחיב את הביטוח כך שיכסה תביעות שיבוב של המוסד לביטוח לאומי בגין עובדים של קבלנים ושל קבלני משנה העובדים באתר ואשר נפגעו תוך כדי ועקב עבודתם באתר. לעניין זה יש לשים לב, שלא בכל הנוסחים של ביטוח קבלנים קיים חריג לנושא תביעות שיבוב של המוסד לביטוח לאומי.
5. יש לשאוף להרחיב את הגדרת הדין בפוליסה לכל דיני מדינת ישראל (ולא רק לפקודת הנוזיקין). המבטחים לא מתלהבים לבצע הרחבה זאת שכן משמעותה, לדוגמא, הכללת ביטוח חבות המוצר בתוך הפוליסה (חבות המוצר קיימת עפ"י החוק לאחריות על מוצרים פגומים).

ביטוחים משלימים

מעבר לשני הכיסויים העיקריים של הפוליסה לביטוח עבודות קבלניות, יש כיסויים נוספים שנדרשים לצורך השלמת ההגנה הביטוחית עבור מזמיני ומבצעי העבודות :

- ביטוח חבות מעבידים

ניתן להוסיף לביטוח עבודות קבלניות פרק ג' שמכסה את אחריות המבוטח כלפי עובדיו. נוסח הפרק הזה זהה כמעט לחלוטין לביטוח אחריות מעבידים המקובל בשוק, למעט העובדה שתקופת הביטוח איננה שנתית אלא בהתאם לתקופת ביצוע הפרויקט, והכיסוי הוא לאירועים שקורים אך ורק בקשר עם העבודות המבוצעות שהן נושא הביטוח.

ניתן לבצע, במקום פרק ג', פוליסה עצמאית לביטוח חבות מעבידים על בסיס שנתי שכולל את כל פעילויות המבוטח לרבות ביצוע הפרויקט שבנדון.

יש חשיבות רבה לקיומו של ביטוח אחריות מעבידים שיכסה את העבודות הפרויקט וזאת כדי להשלים את מעגל הכיסוי ולמנוע עד כמה שניתן מצב שבו עובד שנפגע "יפול בין הכיסאות". במיוחד הדבר רלוונטי לעניין ביטוח פגיעה בקבלנים, קבלני משנה ועובדיהם.

יש להרחיב את הביטוח כך שיכסה שיפוי של כל אדם או גוף שהמבוטח התחייב לפניו לפני קרות מקרה הביטוח להכלילו כמבוטח נוסף בפוליסה. הרחבה כזאת חשובה במיוחד בביטוח חבות מעבידים כדי שהמבוטח לא יוכל להתחמק מתביעה של עובד הקבלן אם מקרה הביטוח נגרם ע"י אותו אדם או גוף שהקבלן התחייב מראש שלא יתבע אותו (לדוגמא: מזמין העבודה).

- ביטוח חבות מוצר

ביטוח חבות המוצר הוא למעשה סגירת המעגל. לאחר שעבודות הפרויקט הסתיימו ונמסרו למזמין, כל הביטוחים שפורטו לעיל נפסקים. מה שנותר זו אחריותו של הקבלן בגין נזקים, שיגרמו לצד שלישי כתוצאה מפגם בפרויקט שהסתיים. חבות זו ניתנת לכיסוי במסגרת פוליסה לביטוח חבות מוצר. למען הסר ספק, אין מדובר כאן באחריות של קבלן לפי החוזה עם המזמין ולא ביטוח עפ"י חוק מכר דירות, אלא אך ורק אחריותו עקב פגם במוצר שגרם נזק לצד ג' ובשום אופן אין כסוי לפרויקט עצמו.

- ביטוח אחריות מקצועית

יש מקרים רבים שמזמיני העבודות דורשים מהקבלנים ביטוח אחריות מקצועית. משמעות הכיסוי היא בעצם כיסוי עבור עבודה רשלנית, הרכבת חומרים לקויים ועוד (ובתנאי שאלה בוצעו בתום לב). כיסוי כזה נותן, למעשה, למבוטח כיסוי לחלק מחיובי הקבלן עפ"י חוק מכר דירות. לא ייפלא, על כן, כי רוב המבטחים לא מוכנים לבטח קבלנים בביטוח כזה. מבטח שמוכן לבצע ביטוח כזה מתנה זאת בגבולות אחריות נמוכים (לא יותר מ- \$ 500,000 - תלוי במבוטח, בהיקף העבודות השנתי ועוד) ובהשתתפות עצמית גבוהה.

הפוליסה לביטוח עבודות הקמה

במקביל לפוליסה לביטוח עבודות קבלניות, קיימת בשוק גם פוליסה לביטוח עבודות הקמה. פוליסה זו, באה במקום פוליסה לביטוח עבודות קבלניות, מיועדת לכיסוי עבודות של הקמת מפעלים, ציוד ומכונות, או כחלק מפרויקט קבלני גדול או כעבודה העומדת בפני עצמה. ההבדל המהותי שבין שתי הפוליסות, הוא בשני סעיפים אשר קיימים בביטוח ההקמה ואינם קיימים בביטוח עבודות קבלניות :

1. **כיסוי לאובדן או נזק משבר מכני** - הכיסוי הוא אך ורק לציוד שהוקם במסגרת עבודות ההקמה. בשום מקרה אין כיסוי לנזק של שבר מכני אשר יקרה לציוד הקבלן, אשר משמש לצורך עבודות ההקמה.

2. **ביטוח תקופת הרצה** - מדובר בתקופה מוסכמת מראש, אשר בה המבוטח מפעיל לצורך בדיקה וניסיון את הציוד אשר הותקן במסגרת העבודות המבוטחות.

שני הסעיפים הנ"ל, נותנים לקבלן המבצע כיסוי ביטוחי גם לתקלות מכאניות או התקנה לקויה

של ציוד אשר מוקם במסגרת העבודות ואפשרות תיקון במסגרת הכיסוי הביטוחי. פוליסת קבלנים אינה מאפשרת זאת.

צריך לשים לב שרוב הפרויקטים הקבלניים אשר מתבצעים כוללים בתוכם גם הקמה של ציוד- בכל בנין שנבנה, החל בבית מגורים, הכולל: מעליות והסקה מרכזית, ועד קניונים ומפעלים. גם עבודות שמוגדרות כעבודות תשתית כמו: כבישי אגרה, או מסילות ברזל, כוללות הקמת מתקנים למעקב ותקשורת כחלק מעבודות ההקמה.

למעשה, ניתן לומר כי, למעט עבודות עפר פשוטות, כמעט בכל פרויקט ניתן למצוא מרכיבים של הקמת מתקנים מכאניים חשמליים או אלקטרוניים. לכן, חשוב לבדוק היטב אם לצורך הקמת הפרויקט הספציפי יש לבצע ביטוח עבודות קבלניות או ביטוח עבודות הקמה.

כמובן, שכל ההרחבות והשינויים אותם ציינתי במסגרת פוליסת עבודות קבלניות, יש להחיל גם על פוליסת עבודות הקמה.

הערות:

1. בכל ביטוחי החבויות במדינת ישראל וכמובן, גם בביטוח עבודות קבלניות, מעבר לגבול האחריות הנקוב בפרקים ב' או ג', זכאי המבוטח להוצאות משפטיות סבירות שהוציא לצורך התגוננות מפני תביעת נזיקין נגדו (על-פי חוק חוזה הביטוח).
2. ניתן להוסיף לביטוחי החבויות גם כיסוי להגנה משפטית במקרה של תביעה פלילית.
3. מומלץ לחברות בניה וחברות בכלל לבצע ביטוח אחריות דירקטורים ונושאי משרה בכירה, במקרה של תביעה אישית כנגד מנהלים, דירקטורים ונושאי משרה בהם (דוגמא לפסק דין שנפסק בתביעה כזאת כנגד קבלני בנין, ניתן לראות באתר האינטרנט שלי - ע"א 725/78 **בריטיש קנדיאן בילדרס בע"מ ואח' נ' אורן ואח'.**)
4. מובהר בזאת, כי סקירה זו הינה לצורך הרחבת הידע של הקוראים, היא אינה חוות דעת משפטית, ואין בה כדי להחליף יעוץ מתאים עם מומחה בתחום.